

20 Soruda Delîleriyle Oruç Fıkhi

– Polat Akyol · 23 Nisan 2020

20 SORUDA DELÎLLERİYLE ORUÇ FIKHI

Mukaddime:

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ü Teâlâ'nın Adıyla...

Hamd, Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfîret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh'tan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed aleyhisselâm O'nun kulu ve Rasûlü'dür...

Bundan sonra:

Oruç bizden önceki ümmetlere farz kılındığı gibi bize de farz kılınan ve kıyamete kadar da muhkem kalacak bir ibadettir. Her ibadet gibi oruç ibadetinin de kendisine ait özel bir fıkhi bulunmaktadır. Bu fıkhi ramazan ayına mükellef olarak ulaşan her bir kimsenin öğrenmesi farz-ı ayn'dır...Farz-ı ayn olan bu ilmin tahsil edilebilmesini kolaylaştırmak için başlangıç seviyesi olarak kaleme almış olduğum bu risâlede, oruç fıkhına dair temel olan 20 mes'eleyi Kur'ân-ı Kerîm'den ve Sünnet-i Seniyye'den delîller ile açıkladım. Amacım Müslüman kardeşlerime bir nebzedede olsa hizmette bulunabilmek ve mübtedî olan ilim talebelerine mes'elelerin delîllerini kısaca göstermektir. Yardım ve başarı Allâh Subhânehu ve Teâlâ'dandır.

1. Ramazanda oruç tutmanın hükmü nedir?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya mahsustur.

Ramazan ayında oruç tutmak, tüm mükellefler için farzdır. Farziyeti Kitâb, Sünnet ve icmâ ile sabit olup, onu inkâr eden kâfir olur. Orucun farz olduğunun Kitâb'tan delîli Allâh'ü Teâlâ'nın şu âyetidir:

Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Ey îmân edenler, sizden öncekilere yazıldığı (farz kılındığı) gibi size de oruç yazıldı. Umulur ki sakınırsınız.” (Bakara: 2/183)

“Ramazan ayı, insanlara hidayet (yol gösterici), doğru yolun ve hak ile batılı birbirinden ayırmanın apaçık delilleri olarak Kur’an’ın kendisinde indirildiği Ramazan ayıdır. Öyleyse her kim bu aya şâhid olursa onda oruç tutsun.” (Bakara: 2/185)

Orucun farz olduğunun Sünnet’ten delili ise: “İbn Ömer radiyallâhu anhumâ’dan rivâyet olduğuna göre Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: ‘İslâm beş şey üzerine kurulmuştur: (Bunlar) Allâh’tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed’in onun kulu ve rasûlü olduğuna şâhitlik etmek, namaz kılmak, zekât vermek, hacca gitmek ve ramazan ayında oruç tutmaktır.’” [Buhari (8); Müslim (16)...]

Orucun farz olduğunun icmâdan deliline gelince: Ümmetin imâmlarından hiçbirinden orucun farz olmadığına dair herhangi bir rivâyet naklolunmamıştır.

Oruç, ifâde olduğu gibi Kitâb, Sünnet ve icmâ ile sâbit olan bir farzdır. Bu sebeble onu inkâr eden - şer’î bir özü yok ise - icmâ ile kâfir olur.

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh’tandır.

2. Ramazan orucu ne ile farz olur?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ’ya mahsustur.

Ramazan orucu, hilâlin görülmesiyle; hilâl görülemediğinde ise Şâban ayını otuz güne tamamlamakla farz olur.

Nitekim: “İbn Ömer radiyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre, o, şöyle demiştir: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’in şöyle dediğini işittim:

‘Hilâli görünce oruç tutun. Onu görünce iftar (bayram) edin. Eğer hava bulutlu olursa onu takdir edin.’” [Buhârî (1900); Müslim (1080)...]

Hadiste “Hilâli görünce oruç tutun. Onu görünce iftar edin” buyrularak Ramazan ayı orucunun hilâlin görülmesiyle başlayacağı yine hilâlin görülmesiyle biteceği açık bir şekilde ifâde olunmaktadır. Buna göre hilâli gözetlemek farzdır. Hadiste ayrıca “Eğer hava bulutlu olursa onu takdir edin” buyrulmuştur. Bu da Şâban ya da Ramazan hilâli hava şartları dolayısıyla görülemediğinde, Şâban ya da Ramazan

ayından geçen günleri hesâb ederek onu otuza tamamlamayı ifâde emektedir. Nitekim:

“İbn Ömer radiyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurmuştur: ‘Hilâli görmek şartıyla oruç tutun; hilâli görmek şartıyla iftar (bayram) edin. Eğer hava bulutlu olursa o ay için otuz gün takdir edin.’” [Müslim (1080); Ebû Davud (2320)...]

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh’tandır.

3. Astronomik hesâb ile Ramazan ayına hükmetmek caiz midir?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ’ya mahsustur.

Allah Azze ve Celle, Ramazan ayını tespit etmede hesâba değil, rûyete/hilâli görmeğe önem vermiş ve bunu bir ölçü kılmıştır.

Nitekim: “İbn Ömer radiyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre, o, şöyle demiştir: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’in şöyle dediğini işittim: ‘Hilâli görünce oruç tutun. Onu görünce iftar (bayram) edin. Eğer hava bulutlu olursa onu takdir edin.’” [Buhârî (1900); Müslim (1080)...]

Hadiste “Hilâli görünce oruç tutun. Onu görünce iftar edin” buyrularak Ramazan ayı orucunun hilâlin görülmesiyle başlayacağı ve biteceği açıkça ifâde olunmaktadır. Bu sebeble rûyet (hilâli gözetleme) terk edilerek hesâba itibar edilmez. Ramazana veya bayrama hükmedilemez.

Astronomik hesaplamayla Ramazana ve bayrama hükmetmek tâğûtî sistemlerin ümmete bela ettiği bid’âtlardan biridir. Bu noktada Müslümanların uyanık olmaları, içlerinden hilâli gözetlemekle görevli kişileri tayin etmeleri gereklidir. Zîrâ -bildiğim kadarıyla Hanbelîlerden bir rivâyet müstesna- hilâli gözetlemek ittifakla farzdır.

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh’tandır.

4. Hilâli gören şahitlerin sayıları ve vasıfları nelerdir?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ’ya mahsustur.

Ramazan hilâlinin görüldüğü hava, ister açık olsun ister olmasın âdil ve akıllı bir şahidin şahitliği ile sabit olur.

Nitekim: “İbn Ömer radiyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre, o şöyle demiştir: ‘İnsânlar hilâli gözetliyorlardı. Ben Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’e hilâli gördüğümü haber verdim. O da oruç tuttu. Oruç tutmalarını emretti.’ [Ebû Dâvud (2342); İbn Hibbân (3447)...]

Hadiste ifâde olunduğu üzere Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem bir şahidin şahitliği ile Ramazana hükmetmiştir. Buna göre, hava ister açık olsun ister olmasın adil ve akıllı bir erkeğin hilâli gördüğüne dair yaptığı şahitlik ile Ramazan ayı orucu sabit olur.

Kâfırın, fâsığın ve delînin şahitliği ise ittifakla sahih değildir. Çünkü kâfir, fâsık ve deli, dinde emin sayılan kimseler değildirler.

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh’tandır.

5. Bir bölgede görülen hilâlin diğer bölgelere etkisi olur mu?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ’ya mahsustur.

Bir bölgede görülen hilâlin hükmü, uzak bölgeleri de bağlar. Böylelikle tüm bölgelerdeki Müslümanların, aynı günde oruca başlamaları ya da bayram etmeleri sağlanmış olur.

Nitekim hadiste: “İbn Ömer radiyallâhu anh’dan rivâyet edildiğine göre, o şöyle demiştir: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’in şöyle dediğini işittim: ‘Hilâli görünce oruç tutun. Onu görünce iftar (bayram) edin. Eğer hava bulutlu olursa onu takdir edin.’” [Buhârî (1900); Müslim (1080)...]

Hadiste “Hilâli görünce oruç tutun. Onu görünce iftar (bayram) edin” buyrularak hilâli herkesin görmesi emredilmemiş, bazılarının görmesinin yeterli olacağı bildirilmiştir.

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh’tandır.

6. Oruç tutulması istenilen süre ne zaman başlar ve ne zaman biter?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ’ya mahsustur.

Oruç, fecr-i sadık ile başlar güneşin batmasıyla biter.

Nitekim Allâh Azze ve Celle, şöyle buyurmuştur:

“Fecir vakti, sizce beyaz iplik (şafağın aydınlığı) siyah iplikten (gecenin karanlığından) ayırd edilinceye kadar yiyin, için. Sonra geceye kadar orucu tamamlayın.” (Bakara: 2/187)

Allah Azze ve Celle, âyet-i kerîmesinde “Fecir vakti, sizce beyaz iplik (şafağın aydınlığı) siyah iplikten (gecenin karanlığından) ayırd edilinceye kadar” buyurarak orucun başlangıç vaktini (feci-i sadığı /imsağı) açıklamıştır. Bu vakte kadar “yiyin, için” buyurarak da, bu vakitten sonra yemenin ve içmenin helâl olmadığını beyân etmiştir. “Geceye kadar orucu tamamlayın” buyruğu ile de gündüzü oruç zamanı, geceyi ise yiyip içme zamanı olarak bildirmiştir. Böylelikle her iki zaman bölümünün hükümlerini açıklamış ve her ikisi arasında farklılık olduğunu belirtmiştir.

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh'tandır.

7. Fecr ne demektir?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya mahsustur.

Fecr lügatte: Yarmak, mânâsına gelmektedir.

İstılâhta ise: Tan yerinin ağarmasıdır. Sabaha doğru gökte doğu ufkunda iki tarafı karanlık uzunlamasına bir çizgi şeklinde beliren bir beyazlık olur ve az sonra kaybolur. Buna birinci fecir yahut fecr-i kâzib denir. Bu gece hükmündedir. Bunun arkasından ikinci fecir gelir ki, buna fecr-i sadık denir. Sabah namazının ve orucun vakti onunla girmiş olur.

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh'tandır.

8. Orucun sahîh (geçerli) olmasının şartları nelerdir?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya mahsustur.

Orucun sahîh olmasının şartları beştir. Bunlar:

1. Müslüman olmak,

2. Akıllı olmak,

3. Hayız ve nifastan gün boyu uzak olmak,

4. Farz olan oruca hergün için fecirden önce; nâfile olan oruca ise zevalden önce niyet etmek,

5. Orucu bozan şeylerden uzak durmaktır.

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh'tandır.

9. Kadının hayız ve nifâs hallerinde oruç tutmamasının delili nedir?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya mahsustur.

Kadının hayız ve nifâs hallerinde oruç tutmamasının delili sahih Sünnet'tir.

Nitekim: "Muâze'den rivâyet olunduğuna göre, o, şöyle demiştir: Aişe'ye: 'Neden hayızlı kadın orucu kaza ediyor da, namazı kaza etmiyor' diye sordum 'Sen Harûri misin? dedi. 'Harûriye değilim ama soruyorum işte' dedim. Aişe: "(Vaktiyle) Bu iş bizim başımıza gelirdi de orucu kaza etmekle emrolunur; namazın kazası ile memur olmazdık' cevabını verdi." [Müslim (335); Ebû Dâvud (263-264)...]

Hadiste ifâde olduğu üzere hayızlı kadın oruç tutmaz ve namaz kılmaz. Ancak sonrasında kaçırdığı oruçları kaza eder. Namazları ise kaza etmez. Bu ümmetin üzerinde icmâ ettiği mes'elelerden biridir.

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh'tandır.

10. Farz olan oruca her gün için fecirden önce niyet etmeyen kimsenin orucunun sahih sayılmamasının delili nedir?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya mahsustur.

Farz olan oruca her gün için fecirden önce niyet etmenin delili sahih sünnettir.

Nitekim: "Ümmü'l-Müminin Hafsa radiyallâhu anha'dan rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: 'Kim fecirden önce oruca niyet etmez ise orucu yoktur.'" [Ebu Davud (2454), Tirmizî (730)...]

Hadiste "Kim fecirden önce oruca niyet etmez ise orucu yoktur" buyrularda niyetin hergün fecirden önce yapılması, aksi takdirde orucun sahih olmayacağı ifâde olunmuştur. Bu sebeple fecirden sonra

farz olan oruca niyet etmek sahîh değildir. Niyet ettikten sonra bir şey yemenin ve cinsel ilişkide bulunmanın oruca zararı yoktur. Kişi niyet edip uyusa uyardıktan sonra niyetini yenilemesi gerekmez. Nâfile olan oruca ise zevalden -güneş tam tepeye gelip batıya meyletmeden- önce yani önce niyet etmek sahihtir. Nitekim: “Ümmü'l-Mü'minin Âişe radiyallâhu anha'dan rivayet olunduğuna göre, o şöyle demiştir: 'Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem bir gün 'yanınızda yiyecek bir şey var mı?' diye sordu. Bizde bir şey bulunmadığını söyledik. Bunun üzerine 'o halde ben oruçluyum' buyurdu.” [Müslim (1154), Tirmizî (733)...]

Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in yemek için hanımlarına bir şeyler sorması, o günün Ramazan olmadığını; yiyecek olmadığını öğrendiğinde ise oruçlu olduğunu söylemesi ise nâfileye niyet ettiğini söze ihtiyaç bırakmaksızın ortaya koymaktadır.

Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in yemek için hanımlarına bir şeyler sorması, o günün Ramazan olmadığını; yiyecek olmadığını öğrendiğinde ise oruçlu olduğunu söylemesi ise nâfileye niyet ettiğini söze ihtiyaç bırakmaksızın ortaya koymaktadır. Hadisin “yanınızda yiyecek bir şey var mı?” cümlesinde geçen “şey” kelimesi ise Darekutninin rivayetinde (2236) “el-gadâ” yani öğleden önce yenen yemek olarak geçmektedir. Bu da nâfile olan oruçlara zevale kadar niyet edilebileceğini açık olarak göstermektedir. Ancak nâfile olan oruca fecirden sonra zevalden önce niyet edildiğinde, niyet edilen âna kadar orucu bozacak herhangi bir şeyin vuku bulmaması şarttır.

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh'tandır.

11. Orucu bozmayı mubah kılan şeyler nelerdir?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya mahsustur.

Orucu bozmayı mubah kılan özürler yedidir. Bunlar:

1. Yolculuk,

2. Hastalık,

3. Yaşlılık,

4. Hamilelik ve emzikelilik,

5. Şiddetli açlık ve susuzluk,

6. İkraah,

7. Düşmanla savaştır.

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh'tandır.

12. Orucu bozmayı mubah kılan yolculuğa dair hükümler nelerdir?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya mahsustur.

Yolculuk, orucu bozmayı mubah kılan şer'î özürlerdendir.

Allah Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

“Oruç, sayılı günlerdedir. Sizden kim hasta, ya da yolculukta olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde (kaçırdığı oruçları) tutar.” (Bakara: 2/184)

Ayette “Sizden kim hasta, ya da yolculukta olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutar” buyrulur, yolculuğun oruç tutmamak için şer'î özür olduğunu beyân etmektedir. Ancak orucu bozmayı mubah kılan yolculuğun, namazların kısaltılarak kılınmasını mubah kılan bir mesafeye olması gereklidir. Ayrıca yolculuğun, şer'ân yasaklanmış bir şey için olmaması, mubah bir yolculuk olması da şarttır. Bununla birlikte yolcu olan kimse bu ruhsattan yararlanmayıp oruç tutsa oruç tutması sahihtir. Azimle amel etmesi ayrıca müstehabtır. Ancak yolcunun Ramazan'da başka bir oruca niyet ederek bu orucu tutması, sahîh değildir. Yolculuğun imsak vakti girmeden başlamış olması da şart değildir. Güne oruçlu başlayan yolcunun orucunu bozması ise caizdir.

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh'tandır.

13. Orucu bozan şeyler nelerdir?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya mahsustur.

Orucu bozan şeyler altıdır. Bunlar:

1. Kasten yiyip içmek,
2. Kasten cinsel ilişkide bulunmak,
3. Kasten meninin çıkarılması,
4. Kasten kusmak,
5. Vücut boşluğundan bir şey girmesi,
6. Hayız ve nifas olmaktır.

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh'tandır.

14. Unutarak yiyip içen kimsenin orucu bozulur mu?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya mahsustur.

Kasten yiyip içmek, icmâ ile orucu bozan şeylerdendir. Unutarak yiyip içmek ise orucu bozmaz. Nitekim: "Ebû Hureyre radiyallâhu anh'dan rivâyet olunduğuna göre, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: Bir kimse oruçlu iken unutarak yer ya da içerse orucunu tamamlasın. Allâh onu yedirmiş ve içirmiştir." [Buhari (1933); Müslim (1155)...]

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh'tandır.

15. Unutarak cinsel ilişkiye giren kimsenin orucu bozulur mu?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya mahsustur.

Kasten cinsi ilişkide bulunmak, icmâ ile orucu bozan şeylerdendir. Unutarak cinsel ilişkide ise orucu bozmaz. Nitekim: "Ebû Hureyre radiyallâhu anhtan rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir: Adamın biri Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e gelerek : 'Helâk oldum ya Rasûlullâh' dedi. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem: 'Seni helâk eden nedir' diye sordu. Adam: 'Ramazan gününde eşimle cimâ ettim (cinsel

ilişki kurdu) dedi. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem: 'Bir köle azad edebilir misin?' diye sordu. Adam: 'Hayır' cevâbını verdi. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem: 'İki ay hiç ara vermeden oruç tutabilir misin?' diye sordu. Adam: 'Hayır' cevâbını verdi. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem: 'Altmış, fakiri doyuracak bir şey bulabilecek misin?' Adam: 'Hayır' cevâbını verdi. Sonra Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem, oturdu. Biraz sonra Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e içi hurma dolu bir zembil getirdiler. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem adama: 'Bunu tasadduk et' buyurdular. Adam: 'Bizden daha fakirine mi? Medine'nin iki taşılığı arasında buna bizden daha muhtaç bir aile yoktur' dedi. Bunun üzerine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem, güldü, hatta yan dişleri göründü. Sonra adama: 'Git ve onu ailene yedir' buyurdular." [Buhari (6709); Müslim (1111)...]

Hadiste geçen "Helâk oldum" ifâdesi orucunu cima ile bozan adamın bu işi kasten ve haram olduğunu bilerek yaptığını göstermektedir. Bu sebeple Ramazan ayında unutarak cinsel ilişkiye giren kimsenin orucu aynı unutarak yiyen kimsenin orucu gibi bozulmaz.

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh'tandır.

16. Kusmak kasıt ile gerçekleşmediğinde orucu bozar mı?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya mahsustur.

Kusmak, eğer kişinin kendi iradesiyle gerçekleşmiş ise ister az ister çok olsun orucu bozar. Kişinin kendi iradesiyle gerçekleşmediğinde ise ister az ister çok olsun orucu bozmaz. Nitekim: "Ebû Hureyre radiyallâhu anh'dan rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: 'Kim kendine hâkim olamayarak kusarsa ona kaza yoktur. Kimde isteyerek kusarsa orucunu kaza etmesi gerekir'" [Ebû Dâvud (2380); Tirmizî (720)...]

Hadiste, "Kim kendine hâkim olamayarak kusarsa ona kaza yoktur. Kimde isteyerek kusarsa orucunu kaza etmesi gerekir" buyrulur kasıtsız olarak kusmanın orucu bozmayacağı, kasten kusmanın ise orucu bozacağı ifâde olunmuştur. Buna göre, kasten getirilen az ya da çok kusuk, orucu bozar. Kasten getirilmeyen az ya da çok olan kusuk ise orucu bozmaz.

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh'tandır.

17. Keffâreti gerektiren şeyler nelerdir?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya mahsustur.

Keffâret ancak oruç tam bir cinsel ilişki ile bozulduğunda gereklidir. Nitekim: "Ebû Hureyre radiyallâhu anh'dan rivâyet olunduğuna göre, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e bir adam gelerek 'helâk oldum ya Rasûlullâh' dedi. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem 'Seni helâk eden nedir' diye sordu. O zât: 'Ramazan gününde zevcemle cima ettim' dedi. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem: 'Bir köle azad edecek imkânın var mı?' diye sordu. Adam: 'Hayır' dedi. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem: 'İki ay peşpeşe oruç tutabilir misin' diye sordu. Adam: 'Hayır' dedi. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem: 'Altmış fakiri doyuracak imkânın var mı?' diye sordu. Adam: 'Hayır' dedi ve ardından oturdu. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e bir sepet hurma getirildi. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem bunu adama vererek: 'Bunu tasadduk et' buyurdu. Adam: 'Bizden daha fakirine mi? Medîne'nin iki taşığı arasında buna bizden daha muhtaç bir aile yoktur' dedi. Bunun üzerine Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem azı dişleri görünecek şekilde güldü. Daha sonra: 'Git bunu ailene yedir' buyurdu." [Buhârî (2600); Müslim (1111)...]

Hadiste ifade olunduğu üzere Ramazan ayında orucunu bilerek ve kasten tam bir cinsel ilişki ile bozan kimseye keffâret emredilmiştir. Buna göre, Ramazan ayı dışında oruçlu iken cinsel ilişkiden dolayı keffâret gerekmez. Keffâret ancak Ramazan ayında, oruç bilerek ve kasten cinsel ilişki ile bozulduğunda gereklidir. Unutarak veya önce yemek yiyip sonra cinsel ilişkiden dolayı sadece kaza gereklidir. Orucu bozmayı mubah kılan -hastalık gibi- şer'î bir özrü bulunmakla beraber, oruç cinsel ilişki ile bozulduğunda sadece kaza gereklidir. Çünkü orucu bozmak özür sâhibleri için mubahtır.

Keffâret yukarıdaki hadiste ifâde olunduğu üzere sırasıyla köle azad etmek, oruç tutmak ve yemek yedirmektir. Bu sıralamada tertibe uymak farzdır. Buna göre, keffâret ödemesi gerekli olan kimse, bir köle azad eder. Köle azad etme imkânı bulamaz ise iki ay peş-peşe oruç tutar. Bundan da aciz ise altmış fakiri doyurması gerekir. Bu keffâret çeşitlerinden hiç birine gücü yetmeyen kimsenin üzerinden sorumluluk kalkar. Çünkü: "Yapacak gücü olmayan bir kimseye bir şeyin vâcib kılınması muhâldir."

Azad edilecek kölenin Müslüman ve ayıpsız olması şarttır. Keffâret için oruç tutmaya başlandıktan sonra oruca kasten ara vermek, oruca yeniden başlamayı gerektirir. Unutarak yahut şer'î bir özür sebebiyle oruç bozulduğunda oruca tekrar başlamak gerekli değildir. Oruca güç yetmediği zaman altmış fakiri doyurmak gereklidir. Bunun için her gün bir fakiri ya da bir güne altmış fakiri bir müd buğday yahut yarım sa' hurma veya arpa ile doyurmak gereklidir.

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh'tandır.

18. Cinsel ilişkinin keffâret ödenmeden başka bir günde tekrarlanmasıyla keffârette tekerrür eder mi?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya mahsustur.

Cinsel ilişki gün içinde birden çok tekrarlandığında bir keffâret gereklidir. Ancak farklı günlerde tekrarlanması halinde her gün için ayrı keffâret gerekir. Çünkü Ramazan ayında bulunan her gün kendi başına bir ibadet olup; "Hüküm, sebebinin tekrarı ile tekerrür eder."

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh'tandır.

19. Cinsel ilişkiden sonra özrün ortaya çıkması keffâreti düşürür mü?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya mahsustur.

Oruç cinsel ilişki ile bozulduktan sonra orucu bozmayı mubah kılan sefer gibi bir özrün ortaya çıkması, keffâreti düşürmez. Çünkü keffâreti gerektiren şey, özürden önce vuku bulmuştur.

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh'tandır.

20. Oruç tutmaktan aciz kimselerin ne yapması gereklidir?

Cevâb:

Hamd ve hüküm, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya mahsustur.

Oruç tutmaktan aciz kimselerin ve iyileşmesi umulmayan hastaların ise fidye vermesi farzdır.

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

"Oruca gücü yetmeyenler ise bir yoksul doyumu fidye verir." (Bakara: 2/184)

Ayette oruca gücü yetmeyen kimselerin her gün için bir fidye vermeleri istenmektedir. Fidyeye her gün için bir müd (yaklaşık 510 gr.) yiyecek maddesidir.

Buna göre, oruç tutmaktan aciz bir kimsenin ve iyileşmesi umulmayan hastanın fidye vermesi farzdır. Fidyeye vermekten de aciz bir kimseye tevbe etmesi dışında bir şey lazım gelmez. Çünkü: "Bir filî

yapabilme gücü, filin vücûb şartıdır.”

Başarı, el-Hamîd ve el-Hakîm olan Allâh'tandır.

Hâtîme:

Oruç fıkhına dair olan mes'eleler malum olduğu üzere yukarıda zikredilenlerden ibâret değildir. Ancak onların temeli konumundadır. Bu sebeble yukarıda zikredilen bilgilerin okunması ve kendileriyle amel edilmesi gereklidir. İlim talebeleri tarafından ezberlenmeli ve diğer oruç fıkhına dair olan bilgiler bunların üzerine bina edilmelidir...

Hamd âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashabının üzerine olsun.

Yardım ve başarı, izzet ve şeref Allâh'tandır.

O, her şeyin en iyisini bilendir.

Muvahhid Kullara Selâm Olsun.

Polat Akyol.

KAYNAK :

1434 h. / 2013 m.

Abdullâh Saîd el-Müderriis.